

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของการวิจัย

การจัดการศึกษาของแต่ละชนชาติศาสนามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อ อิสลามมีความเชื่อว่ามนุษย์ถูกบังเกิดมาเพื่อเคารพภักดีต่อเอกองค์อัลลอฮ์^ﷻ แต่เพียงผู้เดียว และเพื่อเป็นตัวแทน (คอลีฟะฮ์) ของพระองค์อัลลอฮ์^ﷻ บนผืนแผ่นดิน ซึ่งท่านอิมาม อัลบัยฮุควีย์ และอิมาม อรรอฆิบ อัล-อัศฟีฮานีย์ (อ้างถึงใน สุนทร มาลาตี, ม.ป.ป. : 1) ได้ให้ความหมายของการศึกษาในอิสลามว่า คือกระบวนการก่อสร้างและปลูกฝังสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีขั้นตอนแล้วนำพาสิ่งนั้นไปสู่ความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ตามเป้าหมาย ซึ่งจากคำจำกัดความที่กล่าวมาทำให้เข้าใจได้ว่าการศึกษาในอิสลามนั้นคือการเอาใจใส่ ฝึกฝนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง เพื่อสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นแก่เขา โดยมุ่งไปสู่ความสำเร็จอย่างมีขั้นตอนและตรงตามเป้าหมายหรือความประสงค์ของพระองค์อัลลอฮ์^ﷻ ฉะนั้นในการสร้างหรือปลูกฝังคนจึงต้องใช้วิธีการให้สอดคล้องกับธรรมชาติ การเจริญเติบโต ความสามารถพลละกำลัง อันจะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อทำหน้าที่เป็นคอลีฟะฮ์ของอัลลอฮ์^ﷻ ที่ดีต่อไป เพราะมนุษย์นั้นคือคอลีฟะฮ์ของอัลลอฮ์^ﷻ บนพื้นพิภพ

นอกจากนี้ การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การแข่งขันทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ก็ขึ้นอยู่กับการศึกษา การพัฒนาการเมืองก็ขึ้นอยู่กับการศึกษา สังคมกำลังเสื่อมโทรมก็หันไปพึ่งการศึกษา (วิชัย ตันศิริ, 2549 : 2) และการศึกษาที่จะสร้างคนให้มีคุณภาพได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะร่วมมือกันจัดการศึกษาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาของชาติตั้งแต่ก่อนระดับประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายที่จะปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ เพื่อพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยให้มีการปฏิรูปการศึกษาสี่ด้านด้วยกันคือ ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน และปฏิรูปการบริหารการศึกษา จึงจะทำให้การศึกษาสัมฤทธิ์ผลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษากล่าวเฉพาะการปฏิรูปครู เป้าหมายประการแรกคือให้ครูมีคุณภาพมีประสิทธิภาพมี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 1-2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545) หมวด 4 มาตรา 24 ได้บัญญัติให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การฝึกทักษะ การจัดการเผชิญสถานการณ์ คิดเป็น ทำเป็น และการประยุกต์ใช้ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและการแก้ปัญหา รักการอ่านใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง มีการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ซึ่งจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนามีคุณธรรมจริยธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน รักการค้นคว้า มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะกระบวนการ ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และทักษะในการดำเนินชีวิต รักการออกกำลังกาย มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค ภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาสิ่งแวดล้อมมีความรักประเทศชาติ และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสิ่งที่ดีงามให้แก่ประเทศชาติและสังคม (กรมสามัญศึกษา, 2546 : 13-14)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรบางประเด็น ทั้งในส่วนของเอกสารของหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร เช่น ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมถึงปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก แม้พบว่าหลักสูตรดังกล่าว มีจุดดีหลายประการก็ตาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 1)

หลักสูตรแกนกลางหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ปรับให้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากขึ้น ทั้งเป้าหมายหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่ชัดเจนเพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนตามความพร้อมและจุดเน้นที่จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่น และสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามของพระผู้อภิบาลของเจ้า ผู้ทรงสร้าง”

(สุเราะฮ์อัลอะลัก : 1)

จากโอองการของอัลกุรอานดังกล่าว สามารถบ่งบอกได้ว่าการศึกษามีความสำคัญ เพราะการศึกษาเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จทั้งโลกนี้และโลกหน้า ด้วยเหตุนี้ อิสลามจึงส่งเสริมให้มนุษย์ใช้ปัญญาความคิดและการแสวงหาความรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ มีบุคลิกภาพตามแบบอย่างนบีมุฮัมมัด ﷺ มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกที่ดี เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม ก่อให้เกิดสันติสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 3)

สภาพความเป็นจริงที่ผ่านมา การเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่มีข้อจำกัดในด้านการจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาที่ไม่ชัดเจน ทำให้การเรียนการสอนดังกล่าวไม่สามารถสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยชุมชนมองว่าโรงเรียนของรัฐเป็นโรงเรียนอีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่ใช่โรงเรียนของชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ความศรัทธา และไม่มั่นใจว่าโรงเรียนจะสามารถสร้างภูมิคุ้มกันความเป็นวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมให้กับบุตรหลาน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนแปลกแยกจากชุมชน จากลักษณะปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของรุ่ง แก้วแดง (2548) ที่ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษาในพื้นที่นี้ยังคงประสบปัญหาในหลายประการ เช่น ปัญหาการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ขาดการบูรณาการระหว่างความรู้ความเข้าใจด้านเนื้อหาสาระรายวิชาสามัญกับสาระความเข้าใจด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม การเรียนการสอนมีลักษณะแยกออกจากวิถีชีวิตแท้จริงที่มนุษย์พึงเรียนรู้ ทั้งความรู้คู่คุณธรรม และความคิดเห็นของอมรวิรัช นาครทรรพ (2550) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การจัดการศึกษายังประสบปัญหาอีกมาก โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ซึ่งนับว่าเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เต็มไปด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายชาติพันธุ์ โดยร้อยละ 80 ของประชากรในพื้นที่เป็นชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม และตามความเชื่อของชาวไทยมุสลิม การอบรมบ่มเพาะให้ลูกหลานเป็นมุสลิมที่ดีถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญของชีวิต ศาสนาอิสลามจึงเป็นทั้งศาสนาและวิถีชีวิตในพื้นที่สามจังหวัด

โรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาสได้มีการใช้ระบบการเรียนการสอนอิสลามศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งในระดับประถมศึกษาได้มีการเรียนการสอนอิสลามศึกษาที่อาศัยในหมวดสังคม ส่วนการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเดิมเป็นหลักสูตรอิสลามศึกษาอิบติดาอียะฮ์ แต่ปัจจุบันมีบางโรงเรียนในสังกัดเทศบาลได้นำหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 มาใช้ที่ควบคู่กับระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานหลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการจัดระบบการศึกษาแบบควบคู่เพื่อรองรับนโยบายการแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้เป็นไปตามระบบการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการจึงได้พิจารณาเห็นควรดำเนินการ ดังนี้

1. ปรับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โดยจัดทำและพัฒนาสาระการเรียนรู้ เนื้อหาอิสลามศึกษาหรือพุทธศาสนาในหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นมาตรฐานพร้อมทั้งปรับเพิ่มชั่วโมงการเรียนการสอนอิสลามศึกษาหรือพุทธศาสนาให้มากขึ้น
2. ปรับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นลักษณะรูปแบบผสมผสานในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยจัดให้มีการเรียนวิชาสามัญควบคู่

วิชาอิสลามศึกษา โดยใช้หลักสูตรเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือวิชาพุทธศาสนา ตามหลักสูตรปริยัติธรรม เมื่อจบหลักสูตรแล้วจะได้รับระเบียบการเรียนรายวิชา ทั้งวิชาสามัญและวิชาศาสนาหรือวิชาพุทธศาสนา ประกาศนียบัตร 2 ฉบับ ทั้งนี้ นักเรียนไทยมุสลิมสามารถศึกษาต่อด้านอิสลามศึกษาระดับสูงขึ้นได้เช่นเดียวกับผู้เรียนที่จบจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจและทางเลือกให้นักเรียนและผู้ปกครองส่งบุตรหลานเรียนในโรงเรียนสามัญมากขึ้น

3. เทศบาลและสถานศึกษาเป็นผู้ประสานงานกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอีน(หลักสูตรตาดีกา) และจัดตั้งอำนวยความสะดวกอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน พร้อมจัดให้มีสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจ (ที่ละหมาด) ที่มีความสะดวก เหมาะสม เป็นมาตรฐานและเอื้อต่อการให้ราษฎรในชุมชนมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน

4. โรงเรียนสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เปิดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 11 โรงเรียน ให้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา(อบิดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้ได้ประกาศใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 (เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2548) เป็นระยะเวลาในการดำเนินการสอนแบบควบคู่เพียงไม่กี่ปี การจัดการเรียนการสอนจึงยังไม่สมบูรณ์มากนัก จะต้องมีปรับเปลี่ยนพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาให้เข้ากับสถานศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.)

สำหรับการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในปีการศึกษา 2553 โรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาสได้มีการพัฒนาหลักสูตรจากเดิมที่ใช้ในการเรียนการสอนคือ หลักสูตรอิสลามศึกษา (อบิดาอียะฮฺ) พ.ศ.2540 แต่ในปีการศึกษา 2553 ทางสำนักงานการศึกษาเทศบาลเมืองนราธิวาสได้ประกาศให้มีการเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งชั้นพื้นฐานและอิสลามศึกษาให้เป็นหลักสูตร 2551

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบและปฏิบัติงานสอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาสโดยตรง มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอิสลามศึกษาและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ขึ้นไปตามหลักคำสอนของศาสนา จึงมีความสนใจและวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับสภาพปัญหาและความต้องการการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับสภาพปัญหาและความต้องการการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาสตามตัวแปรตำแหน่งและวุฒิการศึกษา

1.2.3 เพื่อประมวลข้อเสนอแนะและแนวทางพัฒนาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส

1.3 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยมีความสำคัญและประโยชน์ ดังนี้

1.3.1 ทราบระดับสภาพปัญหาและความต้องการการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตรให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด

1.3.2 ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เป็นที่น่าพอใจ เป้าหมายของการศึกษาที่มุ่งหวัง ให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความดี เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส ตามลักษณะงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และ ด้านการวัดและประเมินผล โดยลักษณะงานทั้ง 4 ด้านดังกล่าว ได้มาจากการอธิบายของ

นักวิชาการเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา และจากงานวิจัยของ นิตยา มัสเยาะ (2545) ชูมัยยะห์ สาและ (2551) และอัคนันท์ อาลีกาแห (2553) ได้สรุปขอบข่ายงานวิชาการเพื่อการวิจัยไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล

1.4.2 ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 10 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 10 คน พนักงานจ้างสอนอิสลามศึกษา จำนวน 80 คน และครู จำนวน 354 คนรวมทั้งสิ้น 454 คน จากโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 10 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 10 คน พนักงานจ้างสอนอิสลามศึกษา จำนวน 69 คน และครู จำนวน 183 คน รวมทั้งสิ้น 272 คน

1.4.2.3 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหาร โรงเรียนและศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

1. ตำแหน่ง
 - 1.1 ผู้บริหารโรงเรียน
 - 1.2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
 - 1.3 พนักงานจ้างสอนอิสลามศึกษา
 - 1.4 ครู
2. วุฒิการศึกษา
 - 2.1 ปริญญาตรี
 - 2.2 ปริญญาโท
 - 2.3 ปริญญาเอก

1.4.3.2 ตัวแปรตาม คือ สภาพปัญหาและความต้องการการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส ตามลักษณะงาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

1.5.1 การอ้างอิงอัลกุรอานจะระบุชื่อซูเราะฮ์กับหมายเลขอายะฮ์

1.5.2 การอ้างอิงอัลหะดีษจะระบุชื่อผู้บันทึกกับหมายเลขหะดีษ

1.5.3 การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอาน ผู้วิจัยยึดคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ฉบับแปลศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน อัลมาดีนะฮ์ ซาอุดีอาระเบีย

1.5.4 สัญลักษณ์ ﴿...﴾ อ่านว่า “ซุบฮานะฮ์ วะตะอาลา” เป็นคำภาษาอาหรับมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาวริสุทธิ์และสูงส่งยิ่ง” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมกล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ หลังจากที่ได้อ่านนามพระองค์

1.5.5 สัญลักษณ์ ﷻ อ่านว่า “ซ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสลัลม” เป็นคำภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องท่านศาสดามุฮัมมัด หลังจากที่ได้อ่านนามของท่าน

1.5.6 เครื่องหมาย ﴿.....﴾ เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับอายะฮ์สุรอา

1.5.7 เครื่องหมาย ((.....)) เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับสำนวนหะดีษ

1.5.8 เครื่องหมาย “.....” เป็นเครื่องหมายที่ใช้กำกับความหมายของอัลกุรอานอัลหะดีษที่นำมาอ้างอิง

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การใช้หลักสูตร หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอกสารหลักสูตรไปปฏิบัติในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตามลักษณะงาน 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

1.6.2 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การจัดหาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอิสลามศึกษา และการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูได้ศึกษา วิเคราะห์ หลักสูตรอิสลามศึกษา วางแผนและเตรียมการในการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้ครูผู้สอนอิสลามศึกษาจะได้จัดทำแผนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร รวมทั้งมีการนิเทศติดตามผลการนำหลักสูตรอิสลามศึกษาไปใช้

1.6.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมให้ครูสอนอิสลามศึกษาได้จัดทำแผนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียน การสอน โดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้นักเรียน บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรอิสลามศึกษา

1.6.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือในการจัดหา จัดซื้อ ผลิต ใช้และเก็บรักษาวัสดุและสื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษา รวมทั้งติดตามประเมิน การใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูบรรลุ ตามเป้าหมายของหลักสูตรอิสลามศึกษา

1.6.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การจัดหาเอกสารการวัดผลและ ประเมินผล การให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ ให้ครูอิสลามศึกษาได้มีความรู้ในเรื่องของการ วัดผลและประเมินผล จนสามารถวัดผลและประเมินผลได้ถูกต้องตามระเบียบการวัดผลและ ประเมินผลวิชาอิสลามศึกษา

1.6.6 หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 หมายถึง ข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ด้านศาสนาอิสลามมาสอนควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 เน้นอิสลามศึกษา ระดับขั้นพื้นฐาน (อิบตีดาอียะฮ์) และระดับกลาง (มุตะวัชชีฎะฮ์) โดยการเพิ่มชั่วโมงอิสลามศึกษา จาก 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เป็น 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ประกอบด้วย 8 สาระวิชา ได้แก่ อัลกุรอาน อัลฮะดีษ ศาสนบัญญัติ ศาสนประวัติ หลักศรัทธา จริยธรรม ภาษามลายู และภาษาอาหรับ และเน้น การปฏิบัติจริงในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม